

A KÖZÜGYET ÉRINTŐ MEGNYILVÁNULÁSOK BÜNTETŐJOGI MEGÍTÉLÉSE

GYULAY Dániel
PhD-hallgató (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

A rágalmazás és becsületsértés deliktumainak központi kérdése az egyes cselekmények becsületsorbításra való alkalmasságának vizsgálata. Annak meghatározásához azonban, hogy mi minősül becsületsorbításra alkalmasnak, a tényállások jogi tárgyait, a becsületet és a társadalmi megbecsülést kell görcső alá venni. E két védett érték az alapjogok egymás melletti érvényesüléséből adódóan, a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése érdekében, az emberi méltóság és a jó hírnév védelméhez fűződő jog szükségesség-arányosság tesztje szerint korlátozott részének biztosítja büntetőjogi oltalmát. Annak definiálása azonban komoly nehézséget jelent a jogalkalmazók számára, hogy az imént említett alapjogok ütközése miatti határvonal pontosan hol húzódik.

E rövid felvezetés témánk szempontjából azért releváns, mert a rágalmazás és becsületsértés jogi tárgyainak érvényesülése a két deliktum passzív alanyaival is összefüggésben áll. Ahogy azt az Alkotmánybíróság gyakorlata is rögzíti, a véleménynyilvánítás szabadsága kettős igazolással rendelkezik.¹ Tóth J. Zoltán megfogalmazásában: a véleménynyilvánítás szabadsága individuális alapon – a személy autonómiájából fakadóan – a személyiség nélkülözhetetlen eleme, másrészt pedig, közösségi célokat szolgáló kollektív jog.² Ebből adódóan e kiemelt alapjog határainak determinálásánál, a véleményt nyilvánító egyén joga mellett, a közvélemény kialakulásának és alakításának érdekére is figyelemmel kell lenni.³ A közéleti szereplők és az

¹ 165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011. 478., 503.; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [23].

² TÓTH J. Zoltán: *A büntetőjogi rágalmazás és becsületsértés. A defamatorikus bűncselekmények elméleti és gyakorlati megítélése a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltósághoz való jog kontextusában.* Budapest, Médiatudományi Intézet, 2017. 130.

³ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [28].

ilyen státusszal nem rendelkező személyek tűrési kötelezettsége ugyanis eltér egymástól.⁴ E tűrési kötelezettség alkotmányos alapon nyugszik, mely értelmében a közéleti vitában érintett személyek emberi méltóságához való joga – a szükségesség arányosság tesztjének megfelelően – tovább korlátozható.

2. Közszerelői minőség kérdése a közügyet érintő megnyilvánulások vizsgálatakor

A közügyekben kifejtett véleménynyilvánítások szempontjait érintően az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) által kialakított gyakorlat a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatig⁵ egységes volt annak kérdésében, hogy a véleményszabadság tágabb határa tekintetében, a megnyilvánulás közügy jellegének megállapíthatósága esetén, a közszerelői státusznak csupán a csökkentett védelem mértékének determinálása szempontjából volt jelentősége.⁶ E határozatában azonban az Alkotmánybíróság saját frissen megerősített szempontrendszerével szembe helyezkedve⁷ (a közügyek körébe tartozó megnyilvánulás; a közlés tényállításnak vagy értékelésnek minősülése; illetve a becsület és jó hírnév védelmének véleményszabadság által korlátozhatatlan részének vizsgálatán túl) kimondta, hogy az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításához annak vizsgálata is szükséges, hogy a közügyet érintő megnyilvánulás a közléssel érintett személyt közszerelői minőségben érintette-e.⁸ Indokolása alapját az képezte, hogy a jogalkalmazói gyakorlatra hárult annak a közszerelői körnek meghatározása, hogy a véleményszabadság gyakorlása, jogellenesség hiányában, mely esetekben zárja ki a büntetőjogi felelősséget. Jelen határozatában ugyanis az Alkotmánybíróság hiányolta a közszerelői státusz megállapítása feltételét képező egyértelmű szempontrendszer kialakítását, melyet a társadalmi viszonyok változása, a telekommunikáció terjedése, valamint a médiaszerelők közszerelői minőségének meghatározása okán látott aktuálisnak.⁹ E felvetett hiányra reagálva a megnyilvánulás fokozott alapjogi védelmét a közlés közügy jellegéhez, valamint ahhoz kötötte, hogy a véleménynyilvánítás a közléssel érintett személyt közszerelői minőségében érintse.¹⁰

⁴ Długolecki v. Poland (23806/03.) § 35.

⁵ A 3145/2018 (V. 7.) AB határozat tágabb tűrési kötelezettségre vonatkozó szempontrendszere „kilóg” az Alkotmánybíróság határozatot megelőző, és azt követő gyakorlatából, mely okán a közszerelői minőségre vonatkozó következtetése nem tekinthető az AB „gyakorlatának”.

⁶ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]: „[...] a közéleti véleménynyilvánítás fókuszában maguk a közügyek – nem pedig a közszerelők – állnak.” Ehhez hasonló következtetést fogalmaz meg az Alkotmánybíróság 13/2014. határozatában is: „Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezzi.” Ld. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39].

⁷ 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]–[35].

⁸ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [44].

⁹ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [44]–[46].

¹⁰ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [44]–[50].

Az Alkotmánybíróság határozatában a közszereplők körét továbbra sem taxatív felsorolás révén, hanem annak kiemelésével összegezte, hogy „a közszereplői minőség mindig egyedi mérlegelés kérdése”¹¹. A közéleti vita elsődleges jellegét alapul véve, a közszereplői minőség feltételének:

- a megszólaló közéleti (társadalmi, politikai)¹² kérdésben kifejtett nézetét, illetve
- a megnyilvánulással érintett személy közélet alakítására vonatkozó önkéntes elhatározását

nyilvánította.¹³

E jogfejlesztéssel azonban sem a határozathoz párhuzamos indokolást író Schanda Balázs,¹⁴ sem pedig Koltay András¹⁵ nem értett egyet. Amellett ugyanis, hogy a döntés ellentétben állt az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával, némi ellentmondás magában a határozat indokolásában is tapasztalható. A határozat Indokolásának [40] bekezdése visszautal a 7/2014. (III. 7.) AB határozat [47] bekezdésére, mely szerint „a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtegette ki nézeteit”¹⁶. E gyakorlatára alapozva hangsúlyozta, hogy nem a megnyilvánulással érintett személy státuszából, hanem a közlés közügyet, illetve közéleti kérdést érintő voltából fakadóan eredményez a közlés tágabb tűrési kötelezettséget.¹⁷ Az Alkotmánybíróság büntetőjogi kontextusban korábban a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában fogalmazta meg a közügyek vitatását érintő nyilvános közlés büntetőjogi mércéjének szempontrendszerét. E határozatában kifejtette, hogy a vizsgálat során először a nyilvános közlés közügy jellegéről szükséges dönteni, melynek megállapítása esetén – a megnyilvánulással érintett személy státuszától függetlenül – a közlés a véleménynyilvánítás szabadsága által biztosított magasabb szintű tartalmat élvezi.¹⁸

Schanda Balázs párhuzamos indokolásában felhívta a figyelmet arra is, hogy a magasabb tűrési kötelezettség tekintetében az EJEB gyakorlata nem rendelkezik arról, hogy a véleményszabadság kiemelt érvényesüléséhez a közléssel érintett személyeknek önként kell közszereplést vállalniuk. Párhuzamos indokolásában hivatkozott a Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia ügyre, melyben a norvég főkavadászok önkéntesége fel sem merült. A per tárgyát képező újságcikk a főkavadászok állatokkal történő bánására tartalmazott megjegyzéseket, melyeket az EJEB a véleménynyilvánítás

¹¹ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [47].

¹² A közéleti viták meghatározása nem szűkíthető csupán a szűk értelemben vett politikai viták körére, hanem azon túl, valamennyi társadalmi jelentőségű kérdés megvitatását is e körbe kell sorolni. Ld. 26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [27].

¹³ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [47]–[49].

¹⁴ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [105]–[106].

¹⁵ KOLTAY András: A közügyek vitáinak szabadsága és a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény. *Acta Humana*, 2019/3. 74–77.

¹⁶ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47].

¹⁷ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [41].

¹⁸ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39].

szabadságának oltalma alá vont.¹⁹ Az érintett döntés jelentősége abból a szempontból is kiemelendő, hogy a 3145/2018 (V. 7.) AB határozat által többször hivatkozott 7/2014. (III. 7.) AB határozat e döntés alapján vont le a következtetést, mely szerint a magasabb tőrési kötelezettség alkalmazásához nem a megnyilvánulással érintett személy státuszának, hanem a közlés közügy jellegének van determináló szerepe:

„[...] Másrészt az EJEB nem csupán azokban az esetekben hívja fel a közügyek vitatásának kiemelkedő jelentőségű érvét, amelyekben a vitatott megszólalás politikusokra vagy hivatalos személyekre vonatkozik, hanem akkor is, ha az adott közérdekű kérdés magánszemélyeket (is) érint. Utóbbi esetben a magánszemélyek tőrésüküszöbének is emelkednie kell [EJEB, *Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* (21980/93), 1999. május 20.].

[31] A sajátos mércék alkalmazása szempontjából tehát nem önmagában az érintett személy státuszának, hanem a vélemény közügyekhez kapcsolódó jellegének van meghatározó szerepe.”

Egyetértek továbbá Schanda Balázssal²⁰ és Koltay Andrással²¹ abban is, hogy a tárgyalta határozatban az Alkotmánybíróság helytelenül illesztette az alapvető kategorizálás keretébe a közléssel érintett személy önkéntes elhatározásának kérdését.²² Ennek vizsgálata ugyan a tőrési kötelezettség szempontjából releváns, azonban az Alkotmánybíróság indokolásával ellentétben nem a közszereplői minőség megállapításakor, hanem a tőrési kötelezettség mértékének meghatározásakor kellene jelentőséget kapnia. Schanda Balázs párhuzamos indokolásában kifejtette, hogy „a személyiségvédelem az érintettektől függően különböző mértékben lehet korlátozott, de ez már a közügyek vitáján belüli mércék kérdése, nem pedig a szólásszabadság fokozottan védett területének lehatárolásáról szóló mérlegelés”²³. Erre vonatkozó érveket valójában a többségi indoklás is több helyen tartalmazott. A határozat [49] bekezdése rögzítette:

„Kevésbé szorul védelemre az a közéletben önként szerepet vállaló személy, aki mindenki másnál szélesebb körben és hatékonyabban tud élni a tömegkommunikációs eszközökkel a személyét ért támadásokkal szemben. Erre tekintettel hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy »azok a közszereplők, akik nyíltan vállalhatnak közéleti-politikai szerepet (szemben például egy bíró idevonatkozó lehetőségeivel), meg is tudják magukat védeni az alaptalan megnyilvánulásokkal szemben a nyilvánosság előtt.«”²⁴

¹⁹ *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway*, no. 21980/93., 1999. május 20. ítélet.

²⁰ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [106].

²¹ KOLTAY (2019) i. m. 75–77.

²² 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [48].

²³ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [105].

²⁴ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [49].

Ahogy arra az Alkotmánybíróság is rámutatott²⁵ a Thoma kontra Luxemburg (38432/97) ügy kapcsán,²⁶ közszereplő és közszereplő tūrésı kötelezettsége közt különbség tehető. Ezt nem vitatva – a 7/2014. (III. 7.) AB határozatnak megfelelıen²⁷ – a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat többségi indokolása is kiemelte, hogy „a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok (ún. kiemelt közszereplők) esetében a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máshoz képest szélesebb”²⁸. Ennek megfelelıen magam sem értek egyet az Alkotmánybíróság közszereplői minőséget megfogalmazó azon kritériumával, mely szerint a megnyilvánulással érintett személy önkéntes elhatározása folytán válik a közélet alakítójává.²⁹

E többletkritérium alkalmazására azonban, úgy tūnik, csupán átmeneti jelleggel került sor. A 3236/2018. (VII. 9.) AB határozat ugyan a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatra hivatkozva megerősítette, hogy a közéleti vitában érintettek személyes körülményeinek, közszereplői minőségének és státuszának szerepe van a tūrésı kötelezettség meghatározásában, azonban – az EJEB gyakorlatával fennálló összhangot visszaállítva – azt csupán az emberi méltóság joga korlátozhatóságának egyik szempontjaként értelmezte.³⁰ A 3030/2019. (II. 13.) AB határozatának indokolásában az Alkotmánybíróság még visszatért a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatban megfogalmazott azon szemponthoz, hogy a személyiségvédelem lecsökkenéséhez a közéleti vitában kifejtett megnyilvánulásnak közszereplői minőségben részt vevő személyt kell érintenie.³¹ Az Alkotmánybíróság azonban a 3357/2019. (XII. 16.) AB határozatában már utalni sem utalt a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatban megfogalmazott többletszempontra, hanem immár ismét következetesen a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozatban összegzett tesztre hivatkozva (az önkéntes elhatározás kritériumát mellözve), három lépésben vizsgálta, hogy a megnyilvánulás átlépte-e a véleménynyilvánítás szabadságának szükségesség-arányosság tesztje szerint korlátozott határát:³²

1. Először annak kérdésében kell dönteni, hogy a megnyilvánulás közügyekben való megszólalásnak minősül-e.
2. Második lépésben annak vizsgálata szükséges, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e.
3. Végezetül a bíróságok feladata annak meghatározása, hogy az adott véleménynyilvánítás az érintett személy becsületét vagy jó hírnevét sértette-e.³³

²⁵ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [32].

²⁶ Thoma v. Luxembourg, no. 38432/97. (végső) 2001. június 29. ítélet, 47. bek.

²⁷ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57].

²⁸ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [51], Oberschlick v. Austria no. 20834/92. 1997. július 1. ítélet, 29. bek.

²⁹ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [48].

³⁰ 26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [23]–[25].

³¹ 3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [35].

³² 3357/2019. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [28].

³³ 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]–[33]; 3374/2019. (XII. 19.) AB határozat, 3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [28]; Indokolás [21]; 3209/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [35]; 3210/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [36]; 3210/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [37];

3. A „közügy” értelmezése az alkotmánybírószági gyakorlatban

A véleménynyilvánítás szabadságából eredő, tágabb tűrési kötelezettséget eredményező alkotmányjogi mérce megállapításának elsődleges feltétele továbbra is az, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érintse.³⁴ Az Alkotmánybíróság a 3145/2018. (V. 7.) AB határozatának e szempontot érintő indokolásában – az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott közszereplői körrel szemben – kifejtette, hogy a közéleti vita az állami, az önkormányzati, valamint a közhatalmi intézményrendszer működésén túl, „az üzleti élet világában egyre sokasodó számban jelentkező közéleti kérdéseket (pl. környezetvédelmi, energiahatékonysági, munka-, és közlekedésbiztonsági kérdések)”³⁵ is felöleli. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos védelme ugyanis a politikai jellegű vitákon túl, a társadalmat érintő kérdések szabad vitatására is kiterjed,³⁶ melyek lényegi részét a közélet alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások is képezik.³⁷

Az EJEB e konklúziót alátámasztó gyakorlata körében kiemelendő a Feldek kontra Szlovákia ügy, ahol a Bíróság arra tekintettel minősítette közügynek a kérelmező nyilatkozatát, hogy az Szlovákia történelmével kapcsolatos politikai kérdéskört érintett. Miután a véleménynyilvánítás közszereplőre (miniszterre) vonatkozott, tűrési kötelezettsége tágabb volt, mint a közszereplői minőséggel nem rendelkező személyeké.³⁸ Hazai vonatkozású ügyben előzőhöz hasonló álláspontját a Karsai kontra Magyarország ügyben fejtette ki a Bíróság, mikor a kérelmező Teleki Pálról történő szoborállítás körében publikált cikkében az alapügy felperesének erre vonatkozó álláspontját kritizálta. Határozatában az EJEB kiemelte, hogy a kérelmező „egy olyan vita során írta a kifogásolt cikket, amely egy totalitárius történelmi epizódokkal rendelkező ország saját múltjának feldolgozásával kapcsolatos szándékairól szól”³⁹. A Bíróság az ügy közügy jellegének vizsgálata körében kitért arra, hogy a kérelmező történészként az ország történelmének feldolgozásáról, és a holokauszttal abban betöltött szerepéről szóló több tanulmányt is publikált, mely megalapozta a megnyilvánulás közérdekű jellegét.⁴⁰

A közügyet érintő mivolt vizsgálata során

„elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra

3212/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [37]; 3214/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [28]; 3214/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [29]; 3215/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [29].

³⁴ 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [39].

³⁵ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [32].

³⁶ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [34].

³⁷ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [37].

³⁸ Feldek v. Slovakia, no. 29032/95. (végső) 2001. október 12. ítélet, 84–85. bek.

³⁹ Karsai v. Hungary, no. 5380/07. (végső) 2010. március 1. ítélet, 35. bek.

⁴⁰ A döntésről bővebben ld. KOLTAY András: A Karsai v. Hungary ügy. *Jogesetek Magyarázata*, 2011/2. 67–70.

érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját.⁴¹

Az Alkotmánybíróság a megnyilvánulás közügy jellegét, annak információ átadási célzatot nélkülöző mivoltára tekintett utasította el a 3093/2019. (V. 7.) végzésében, mikor az indítványozó a vele szemben a közlekedési szabálysértés miatt intézkedést alkalmazó rendőrt illetett obszcén kifejezésekkel. A kifejezés használatát mind az elsőfokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság,⁴² mind pedig a Fővárosi Törvényszék⁴³ becsület csorbításra alkalmaznak minősítette, és megállapította a terhelt büntetőjogi felelősségét. E döntésekkel szemben az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített véleménynyilvánítási szabadság megsértése miatt terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Indítványában kifejtette, hogy a közlés értékítélet volt, a közhatalmat gyakorló személyek tűrési kötelezettsége pedig tágabb, mint az ilyen státusszal nem rendelkező személyeké. Előadásában hivatkozott továbbá arra is, hogy a kifejezést az érintett intézkedés során, azzal összefüggésben fejtette ki. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt végzésében visszautasította, megállapítva, hogy a közlésre ugyan valóban az intézkedés miatt került sor, de az nem magára az intézkedésre, hanem az azt foganatosító rendőr személyére vonatkozott. Miután pedig véleménynyilvánítás kizárólag a rendőr és az indítványozó közti kommunikációban történt, ezért annak információátadási célja nem volt, így a megnyilvánulás közügy jellege sem állapítható meg.⁴⁴

Az iménti példával ellentétben az Alkotmánybíróság közügy-jelleget tulajdonított a rendőri intézkedésről készült képek felhasználásának a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatában. Az indítványozó hírportál „Rendvédelmi szakszervezet tüntetése” címmel megjelent cikkében található képek közül két fényképen, két-két rendőr volt felismerhető. A felvételeken szereplő hivatalos személyek szolgálati feladat ellátása érdekében, közhatalom gyakorlójaként, nyilvános rendezvényen vettek részt.⁴⁵ E képek vonatkozásában az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a rendőri intézkedés a jelenkor eseményeiről szóló, közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak minősül, így pedig az arról történő tudósítás (képkészítés) közügyet érint.⁴⁶ E határozat körében az Alkotmánybíróság egyúttal kifejtette a képmás felhasználhatóságának korlátját, valamint a képmáshoz való jog és a sajtószabadság ütközésének egyedi mérlegelési szükségességét is megfogalmazta:

„[44] Rendőri bevetés demonstrációkon minden esetben a jelenkor eseményének minősül, még akkor is, ha a rendőrök nem igazi „résztevői” a tör-

⁴¹ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39].

⁴² Pesti Központi Kerületi Bíróság 16.B.20.157/2017/17.

⁴³ Fővárosi Törvényszék 20.Bf.669/2018/4.

⁴⁴ 3093/2019. (V. 7.) AB végzés.

⁴⁵ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [40].

⁴⁶ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [40]–[41].

ténésnek. Ezért az arról készült felvétel a képen lévők hozzájárulása nélkül közvetíthető a nyilvánosság felé, kivéve, ha ez a rendőr emberi méltóságának – mint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelemnek – sérelmét jelenti; ilyen lehet például a hivatása gyakorlása során megsérült rendőr szenvedésének bemutatása. A jelenkor történéseinek bemutatásához fűződő érdek, mint a fényképfelvétel engedély nélküli nyilvánosságra hozatalának az alkotmányos alapja általában nem érvényesül akkor sem, amikor a képen csak egyetlen egy személy látható. Ilyenkor a sajtószabadság és a méltóságvédelem alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel kell feloldani, és azt kell vizsgálni, hogy a személy képmása, ennek a nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe tartozik-e. [...] A nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik.⁴⁷

Az Alkotmánybíróságnak hasonló mérlegelést kellett elvégeznie a 3348/2018. (XI. 12.) AB határozattal zárult eljárásában. Az indítványozó hírportál a Fővárosi Ítéltábla határozatával szemben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, mely megállapította az indítványozó képmás védelméhez való jogának megsértését. A közleményben alperes cikkének címét a felperessel szemben folyamatban lévő büntetőeljárás során készült képpel illusztrálta. Az Alkotmánybíróság azonban alkotmányjogi panaszt megalapozottnak találta. A vizsgálat kiterjedt annak megítélésére is, hogy az alkotmányjogi panasz tárgyát képező fénykép és cikk közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak minősült-e. Az Alkotmánybíróság indokolásában kifejtette, hogy a cikk témája egy olyan bírósági eljárás volt, melyet a sajtó hosszú időn keresztül nyomon követett. Az eljárásban a felperes terheltként vett részt, az eljárás tárgya pedig korábbi miniszteri tisztségével függött össze. Miután pedig a büntetőeljárás jogerősen, a cikk közzétételekor fejeződött be, az alkotmányjogi panasz tárgyát képező közlemény a jelenkor történései bemutatásának, egyben közérdeklődésre számot tartó eseményről szóló tudósításnak minősült, ezért a cikk és a készített fénykép közügy jellege megállapítható volt. Az Alkotmánybíróság a felperes korábbi miniszteri tisztségére tekintettel közéleti szereplői státuszát is megállapította, ezért a megjelentetett cikkekre és az ahhoz használt illusztrációra is alkalmazandónak találta a közügyek vitatását megillető kiemelkedő alkotmányos védelmet.⁴⁸

Az előzőleg ismertetett döntéshez hasonlóan az Alkotmánybíróság 3030/2019. (II. 13.) AB határozatában alkotmányos védelemben részesítette közéleti vitában kifejtett „szarkupac” jelző használatát, és megalapozatlannak tartotta az alapügy sértettjének alkotmányjogi panaszát.⁴⁹ Döntése során a vita közéleti jellegét arra alapozta, hogy

⁴⁷ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [44].

⁴⁸ 3348/2018. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [31]–[33].

⁴⁹ 3030/2019. (II. 13.) AB határozat.

a terhelt egy közismert műsorvezetőnek a riportjai kapcsán megvalósított emberi és szakmai magatartásával szembeni bírálat határait ismertette meg a nyilvánossággal. Tekintettel arra, hogy a terhelt az alkotmányjogi panasz tárgyává tett közlést közvetlenül a bírósági tárgyalást követő időpontban, tárgyilagos megfogalmazásra törekedve, hivatalos Facebook-oldalán tette közzé, a körülmények alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a közlés tudósítás célját szolgálta,⁵⁰ egy nagy érdeklődést kiváltó bírósági eljárás pedig „közügy”, amelyről készült pontos beszámoló akár trágár szavakat is közölhet.

4. Közszerelői minőség jelentősége a közügyet érintő viták körében

Amint arra Koltay András az EJEB joggyakorlata révén rámutatott, a közszerelők személyi körét kimerítő jelleggel nem lehet meghatározni. E személyi kör folyamatosan változik, a közszerelői minőség pedig kontextusfüggő.⁵¹ A személyi kör körvonalainak meghatározását mégis célul tűzve, az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozatának indokolásából érdemes kiindulni, melyben a közügyek formálóit közszerelőkként nevezi.⁵² Sárközy Szabolcs bírói gyakorlatot összefoglaló meglátásai szerint, egy színésznek, műsorvezetőnek, művésznek, sportolónak, tudósnek közszerelői státusza a nyomtatott vagy elektronikus sajtóban történő, pusztán alkalmi megjelenéséből nem származhat. Ugyancsak nem minősülnek közszerelőnek – erre irányuló szándékuk hiányában – a nyilvános helyen munkát végző személyek (pl. ügyvédek és szakértők).⁵³ Amennyiben azonban e személyek közügyet érintően véleményt nyilvánítanak – különösen ha azt rendszeresen teszik –, akkor a közszerelői minőségük már fennáll, mely révén tágabb tűrési kötelezettség terheli őket.⁵⁴ E következtetést támasztja alá az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) AB határozata, megállapítva, hogy a „közszerelés tényét a köz érdekében való megszólalás, szerepvállalás alapozza meg.”⁵⁵

Kiemelendő azonban, hogy a véleménynyilvánítás közügy-jellege nem eredményez egy objektív határvonal szerint lehetséges elbírálást. Az egyes, közügyet érintő megnyilvánulások ugyanis az érintett személyek státuszától, közszerelői minőségtől és tevékenységétől, valamint a kifejtett tényállításoktól és értékítéletektől függően, eltérő tűrési kötelezettséget eredményezve, a becsületnek mint védett jogtárgynak minden ügypben egyedi meghatározását idézi elő. Amint azt az Emberi Jogok Európai Bírósága⁵⁶

⁵⁰ 3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [36]–[39].

⁵¹ KOLTAY (2019) i. m. 71–72.

⁵² 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [26].

⁵³ BDT1999.4.

⁵⁴ SÁRKÖZY Szabolcs: Gondolatok a közéleti szereplők magánszférája fokozott védelmének szabályozásáról. *Gazdaság és Jog*, 26. évf., 2018/10. 28. Sárközy Szabolcs e következtetését támasztotta alá az Alkotmánybíróság 3030/2019. (II. 13.) AB határozata, melyben az élethivatásszerűen televíziós újságírásban tevékenykedő személy közszerelői minőségét megállapította. Ld. 3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [38].

⁵⁵ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [30].

⁵⁶ Oberschlick v. Austria no. 20834/92. 1997. július 1. ítélet, 29. bek.; Thoma v. Luxembourg, no. 38432/97. (végső) 2001. június 29. ítélet, 47. bek.

és az Alkotmánybíróság⁵⁷ következetes gyakorlatában kiemelte, a közhatalmat gyakorló személyek, és a közszereplő politikusok (ún. kiemelt közszereplők) bírálhatósága és a kritika megfogalmazásának lehetősége a demokratikus és nyílt társadalmi működés érdekében fokozottan érvényesül, ezért emberi méltóságuk jogának véleményszabadság érdekében történő korlátozása, a további közszereplőkhöz viszonyítottan is szélesebb körben szükséges, illetve arányos. E személyi kör ugyanis önkéntes elhatározása révén vált a közügyek alakítóivá, hatékonyabban tud fellépni a tömegkommunikációs eszközökkel az őket ért támadásokkal szemben, valamint a velük szemben kifejtett bírálatokat a nyilvánosság másképp, elsősorban politikai érdekek mentén kezeli.⁵⁸ Ezzel szemben a bírák, ügyészek, rendőrök, közszolgák hivatásuk szabályai alapján korlátozottabban léphetnek fel a velük szemben kifejtett megnyilvánulásokkal szemben. Ebből adódóan, amellet, hogy döntéseik, intézkedéseik és egyéb megnyilvánulásaik megvitatására nyilatkozatoknál szélesebb kört kell biztosítani, a személyüket érintő alaptalan, szélsőséges megnyilvánulásokkal szemben a védelem, szükségesnek tekintendő. Miként azt az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatában – a Prager és Oberschlick kontra Ausztia ügýhöz hasonlóan⁵⁹ – megfogalmazta:

„[...] a bírák például a szolgálati jogviszonyukra vonatkozó szabályok alapján nincsenek abban a helyzetben, hogy a nyilvánosság előtt megvédjék magukat a támadásokkal szemben, ezért a bírói ítéletek nyilvános vitatásának széles körű biztosítása mellett arra is figyelemmel kell lenni, hogy a bíróságokba vetett, a jogállami működéshez elengedhetetlen közbizalmat a bírák személyét érő alaptalan, szélsőséges támadások ne ássák alá.”⁶⁰

Érdeemes továbbá kitérni azon személyekre is, akik korábban ugyan nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe, azonban a közéleti vitákban jelentős véleményformáló hatásuk okán a közszereplői minőség vizsgálata indokolttá vált. E személyi körre alkotta meg az Alkotmánybíróság 3145/2018. (V. 7.) AB határozata az ún. kivételes közszereplők fogalmát,⁶¹ melybe a médiaszereplők⁶² mellett azok is beletartoznak, „akik hatással vannak politikai döntésekre és az államélet alakulására, vagy a médiában betöltött tulajdonosi szerepükön keresztül a közvéleményre”⁶³. E személyek vonatkozásában ugyancsak irányadók a közszereplők körében kifejtett megállapítások, tûrésí kötelezettségük pedig ugyancsak a szükségesség-arányosság mércéje szerint állapítandó meg.

⁵⁷ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [51]; 3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [30].

⁵⁸ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57].

⁵⁹ Prager and Oberschlick v. Austria no. 15974/90. 1995. április 26. ítélet, 34. bek.

⁶⁰ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [58].

⁶¹ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [45].

⁶² 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [46]; 26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [32].

⁶³ 26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [32].

5. Tényállítás és értékítélet elhatárolásának jelentősége

A közéleti vitában érintett személy tűrési kötelezettségének meghatározása szempontjából a közlés közügy jellegének, illetve a közszereplést érintő mivoltának azonosítását követően, az Alkotmánybíróság a tényközlés és értékítélet elhatárolásának tulajdonított meghatározó szerepet.⁶⁴ Már az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozata tartalmazza, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a tényekre és értékítéletekre egyaránt kiterjed, azonban az alkotmányos védelem határainak megvonása érdekében indokolt különbséget tenni a tényközlés és értékítélet között.⁶⁵ A 13/2014. (IV. 18.) AB határozat definíciója értelmében: „Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető.”⁶⁶

Ismét egyet kell értenem Koltay Andrással, aki szerint a tényállítás-értékítélet elhatárolása nem szűkíthető le pusztán a bizonyíthatósági tesztre, ugyanis a kérdésben való döntéshez a megnyilvánulás teljes kontextusát figyelembe kell venni.⁶⁷ Koltay tanulmányában hivatkozott a 3107/2018 (IV. 9.) AB határozatra, mely indokolásában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a közügyet érintő vitákban a vélemény értelmezése nem szorítható kizárólag a bizonyíthatósági tesztre.⁶⁸ A vizsgált megnyilvánulások egyes elemei ugyanis hiába cáfolhatóak objektív módon, ha a szituációt, illetve a teljes közlés kontextusát alapul véve, a vélemény értékítéleti jellege azonosítható.⁶⁹ E következtetést pusztán azzal kívánom kiegészíteni, hogy a 3107/2018. (IV. 9.) határozat indokolásában kifejtett következtetés valamennyi megnyilvánulás esetén alkalmazni kell. Példának okáért a „pszichiátriai beteg” kifejezést a bizonyíthatósági tesztnek megfelelően úgy is lehetne értelmezni, hogy a vélemény címzettje egy elmeműködés miatt pszichiátriai kezelésre szoruló személy, melynek bizonyíthatóságára orvosi dokumentumokkal sor kerülhetne. Ennek tényként való értékelésének lehetősége azonban – helyesen – sem a Budai Központi Kerületi Bíróság⁷⁰, sem pedig a Fővárosi Törvényszék határozatában⁷¹ nem merült fel. A használt megnyilvánulás szöveggörnyezetéből egyértelműen kitűnik, hogy az értékítéletet a vádlott indulatának nyomatékot adó kifejtéseként használta, melynek helyettesítésére a sértett értelemszintjét becsmérő számtalan jelző alkalmas lehetett volna. Ebből is látható, hogy az Alkotmánybíróság és Koltay András fent kifejtett értékítélet-tényállítás elhatárolására vonatkozó következtetése valamennyi megnyilvánulásra alkalmazható, és a bizonyíthatósági teszttel együtt alkalmazandó.

⁶⁴ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [38].

⁶⁵ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219., 230.

⁶⁶ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]. E bizonyíthatósági tesztet azonban az Emberi Jogok Európai Bírósága már a *Lingens v. Austria* ügyben is megfogalmazta. Ld. *Lingens v. Austria*, no. 9815/82. 1986. július 8. ítélet, 46. bek. Később ezt erősíti meg a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [54].

⁶⁷ KOLTAY (2019) i. m. 77–78..

⁶⁸ Az Alkotmánybíróság e következtetését erősítette meg a 3217/2020. (VI. 19.) AB határozatában is. Ld. 3217/2020. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [38].

⁶⁹ 3107/2018 (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [28].

⁷⁰ Budai Központi Kerületi Bíróság B.1904/2012/30.

⁷¹ Fővárosi Törvényszék Bf.6036/2015/15.

Az imént kifejtett követelményeknek megfelelő elhatárolás jelentősége abban teljesebbik ki, hogy az Alkotmánybíróság a közügyeket érintő nézetekre, kritikákra, bírálatokra és jellemzésekre, annak helyes vagy helytelen, tetsző vagy nem tetsző,⁷² tiszteletre méltó vagy elvetendő,⁷³ értékes vagy értéktelen mivoltától függetlenül, alkotmányos védelmet biztosít.⁷⁴ E szabadság körében bizonyos fokú túlzás és provokáció is megengedett, amennyiben annak kifejezett célja nem a megnyilvánulással érintett személy jó hírvéneének csorbítása.⁷⁵ A kifejezések közlésének egyik csatornája a sajtó, melynek egyrészt feladata a közérdekű ötletek és információk közzététele, másrészt pedig a sajtó maga is egy eszköz, mely kiszolgálja a nyilvánosság azon igényét, hogy hozzájusson ezekhez az információkhoz.⁷⁶ Ahogy azt az Alkotmánybíróság is megfogalmazta 28/2014. (IX. 29.) AB határozatában, a sajtó „ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tájékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot”.⁷⁷

Ezzel szemben a tényállítások megítélése más mércéhez igazodik. Az Alkotmánybíróság már a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatában – ugyan annak hivatkozása nélkül – követte az EJEB által Lingens kontra Ausztria ügyben mondottakat, mely szerint, a véleményszabadság határainak vizsgálatakor különbséget kell tenni a tényközlések és értékítéletek között.⁷⁸ A véleménynyilvánítás szabadsága e körben ugyanis csak akkor biztosít alkotmányos oltalmat, ha a tényállítás valóban bizonyult, vagy amelynek hamis tartamáról a híresztelő nem tudott, illetve ennek hamis voltáról a foglalkozása által megkívánt körülmények ellenére sem tudhatott. Amennyiben azonban a tényt állító személy a közölt tény hamis mivoltával tisztában volt, akkor a rágalmozás tényállása megállapítható.⁷⁹

Helyesen mutat rá Tóth J. Zoltán a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat alapján az újságírókat terhelő fokozott körülményekre.⁸⁰ Az Alkotmánybíróság ugyanis kimondta,

⁷² Oberschlick v. Austria, 11662/85. 1991. május 23. ítélet, 57. bek.

⁷³ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49].

⁷⁴ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]; BH 2004.104.; BH 2018.7.189; Szombathelyi Törvényszék Bf.352/2014/7. A Handyside kontra Egyesült Királyság ügyben az EJEB kimondta, hogy a véleménynyilvánítás szabadság azokra az információkra is kiterjed, melyek egyes személyekre vonatkozóan sértőek, zavaróak vagy sokkolóak lehetnek. (Handyside v. the United Kingdom, no. 5493/72. 1976. december 7. ítélet, 49. bek.) Az EJEB erre vonatkozó következetes gyakorlata felismerhető többek közt az alábbi ügyekben is: Lingens v. Austria, no. 9815/82. 1986. július 8. ítélet, 41. bek.; Castells v. Spain, no. 11798/85. 1992. április 23. ítélet, 42. bek.; Oberschlick v. Austria, 11662/85. 1991. május 23. ítélet, 57. bek.; Oberschlick v. Austria no. 20834/92. 1997. július 1. ítélet, 29. bek.; Thoma v. Luxembourg, no. 38432/97. (végső) 2001. június 29. ítélet, 44. bek.

⁷⁵ Skałka v. Poland, no. 43425/98. (végső) 2003. augusztus 27. ítélet, 34. bek.; Uj v. Hungary no. 23954/10. (végső) 2011. október 19. ítélet, 21. bek.; Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete Zrt. and Index.hu Zrt. v. Hungary, no. 22947/13. (végső) 2016. május 2. ítélet, 55. bek.

⁷⁶ Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France, no. 40454/07. 2015. november 10. ítélet, 89. bek.

⁷⁷ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [16].

⁷⁸ Lingens v. Austria, no. 9815/82. 1986. július 8. ítélet, 46. bek.

⁷⁹ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994. 219., 231.; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [54].

⁸⁰ TÓTH i. m. 134.

hogya a közvélemény alakításában hivatásszerűen tevékenykedő személyeknek fokozott körültekintési kötelezettségük van a közölt tények valóságtartamának vizsgálata során:

„Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálat, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására. Ezen túlmenően a szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható, és a valótlan tények közlésének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségekkel jár a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyek esetében.”⁸¹

Nem szabad azonban megfélemlkezni arról, hogy a tényállításokkal szemben védelmet biztosító büntető- és polgári jogi megoldások eltérnek egymástól. Míg a polgári eljárásban a – bizonyítási teher révén – a valóság bizonyítására külön feltétel nélkül lehetősége van a nyilatkozatot tevő személynek, addig a büntetőeljárásban a valóság bizonyítását a bíróság csak közérdekből vagy jogos magánérdekből rendelheti el. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján „a közügyek alakítóinak személyiségét, hitelességét érintő megnyilvánulások általában a közügyek vitatásának körébe tartoznak”,⁸² ezért a közszereplőket érintő, közügyek körében kifejtett megnyilvánulások során általában helye van a valóság bizonyításának.⁸³ Az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozata értelmében: „a társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják.”⁸⁴ Tekintettel azonban arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a közügyet érintő azon becsület csorbításra alkalmas tényekre is korlátlan oltalmat biztosít, amelyek hamis tartamáról a híresztelő nem tudott, illetve ennek hamis voltáról a foglalkozása által megkívánt körültekintés ellenére sem tudhatott, kérdésként merül fel, hogy a közéleti viták körében, mely esetekben van helye a valóság bizonyításának. Ahogy arra az Alkotmánybíróság 3328/2017. (XII. 8.) AB határozatában rámutatott, a valóság bizonyításának sikertelensége „a közügyek

⁸¹ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994. 219., 231.

⁸² 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [43].

⁸³ Az Alkotmánybíróság 3263/2018. (VII. 20.) AB határozatában a Kúria Bfv.I.704/2015/9. számú végzését alaptörvény-ellenesnek minősítette és megsemmisítette, mert a döntés nem indokolta meg, hogy a jegyzőre vonatkozó tényállítás milyen okból nem minősül közügynek. A Legfelsőbb Bíróság BH 2000.7.285. számú eseti döntésében kimondta, hogy „a közéleti szereplők tekintetében a való tények feltárását – még ha azok alkalmasak is e személyek társadalmi megbecsülésének a csorbítására – minden esetben közérdekűnek kell tekinteni.”

⁸⁴ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48].

megvitatása során elhangzott tényállítás esetén nem elegendő a terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapításához”.⁸⁵ Így a közügyeket érintő rágalalmazások esetén csupán azokban az esetekben kellene relevanciával bírnia a valóság bizonyításának, amikor a megnyilvánuló foglalkozása vagy hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna a tények valóságtartalmának vizsgálata. E személyekkel szemben a bizonyítottan valós, becsület csorbításra alkalmas tényállítások esetén a valóság bizonyítása büntetethez vezető okot eredményez. Minden más nyilatkozattevő esetén a valóságtartam vizsgálatának irrelevánsnak kellene lennie, ezért annak elrendelésére nem kellene, hogy sor kerüljön, ugyanis – a szándékosan hamis tényállítások kivételével⁸⁶ – megnyilvánulásuk nélkülözi a jogellenességet.⁸⁷

Az értékítélet közügyeket érintő határai vonatkozásában azonban fejlődés figyelhető meg a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat által megfogalmazottakhoz képest. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat már kimondta, hogy a közszereplő politikusok és közhatalmat gyakorló személyek fokozott tűrésű kötelezettsége is csak a közügyek vitatása körében kifejtett megnyilvánulások esetén érvényesül. Amennyiben azonban az értékítélet magán- vagy családi életüket érinti, illetve korlátozhatatlan emberi státuszukra vonatkozik, a polgári jogi (és büntetőjogi) felelősségre vonás indokolt.⁸⁸ Az Alkotmánybíróság gyakorlata ugyanis következetes annak megítélésében, hogy az emberi méltóság joga, mint általános személyiségi jog korlátozható, azonban az emberi státusz megfelelőjeként korlátozhatatlannak tekintendő.⁸⁹ Az emberi méltóság e korlátozhatatlan magját sértik az indokolatlan és rosszhiszemű hírnévrontások, melyek célja kifejezett sértés megvalósítása.⁹⁰

6. Társadalmi megbecsülés és becsület meghatározása a közéleti vitákban

A korábban kifejtett három lépcsőt követően az Alkotmánybíróság alkotmányossági mérlegelési szempontként azt vizsgálja, hogy a kifejtett megnyilvánulás sérti-e, és ha igen, akkor milyen mértékben sérti az adott személy jó hírnevét, illetve emberi méltóságát. A véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis az emberi státuszt megerősítő

⁸⁵ 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [96].

⁸⁶ A szándékosan hamis tényállítások esetén a vádat terheli a tényállítás valótlan voltának, illetve annak bizonyítása, hogy a terhelt tudott az állított tény valótlanágáról.

⁸⁷ A büntetőbírói gyakorlattal szemben, álláspontom szerint, annak a személyeknek a közügyet érintő, valótlan tényállítások, akit foglalkozása vagy hivatása gyakorlásából eredő kötelezettség nem terheli az állított tény valóságtartalmának vizsgálatára, a – szándékosan hamis tényállítás kivételével – valótlan tény közlése esetén, cselekménye akkor sem minősülhetne tényállásszerűnek, ha az a társadalomban kialakult általános (objektív) felfogás szerint becsület csorbításra alkalmas. Az ilyen nyilatkozat ugyanis nem sérti a becsületet, mint védett jogi tárgyat, így az elkövetési magatartás szerinti becsületcsorbításra sem lehetne alkalmasa. Ebből következően a valóság bizonyítását jelen esetben nem a társadalomra veszélyesség, hanem a tényállásszerűség hiánya miatt nem lehet elrendelni. (Bővebben a következő alcím alatt.)

⁸⁸ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62].

⁸⁹ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [24].

⁹⁰ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [56]; BH 2020.7.196; BH 2019.3.68; Kúria Bfv.1519/2015/7.

emberi méltóság korlátozását nem eredményezheti. Ahogy azt az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában is kimondta:

„[...] nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket.”⁹¹

„[...] a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása. [...] Ezen kívüli nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmélésében öltenek testet.”⁹²

A Polgári Törvénykönyv (továbbiakban: Ptk.) normaszövege – az Alkotmánybíróság gyakorlatának megfelelően⁹³ – rögzíti,⁹⁴ hogy a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása érdekében a közéleti szereplők személyiségi jogai szükséges és arányos mértékben, emberi méltóságuk sérelme nélkül korlátozhatók, ugyanakkor e személyi kör magán- és családi életének védelme, illetve közszerplői minőséggel nem rendelkező családjának emberi méltósága javára, az e témakört és személyi kört érintő megnyilvánulások vonatkozásában a véleményszabadságot korlátozni engedi.⁹⁵ A Ptk.-val szemben a Büntető Törvénykönyv (továbbiakban: Btk.) normaszövege nem tér ki a közszerplők tágabb tűrési kötelezettségére. A rágalmazás és becsületsértés tényállásai körében a közügyeket érintő, a véleményszabadság mértékére vonatkozó eltérés csupán a becsületsorbitásra alkalmas tényállási elem tekintetében, illetve a védett jogi tárgy vonatkozásában értelmezhető. Mindkét deliktum elkövetési magatartásának része ugyanis a becsületsorbitásra való alkalmasság, mely meglátásom szerint – az objektív határvonal helyett – a védett jogi tárgyra: a becsületre (és a társadalmi megbecsülésre) utal vissza. E védett érték tartalma és így a határvonala is a véleménynyilvánítás szabadsága, illetve emberi méltóság és jó hírnévhez való jog ütközéséből eredően megnyilvánulástól, közszerplői mivolttól, közügy jellegéből adódóan eltér. Annak meghatározása pedig, hogy mely tényállítás vagy értékítélet lehet alkalmas a

⁹¹ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29].

⁹² 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40].

⁹³ 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [32].

⁹⁴ Ptk. 2:44. § (1).

⁹⁵ Érdekes kérdést vet fel azonban annak megítélése, mikor épp a magánélet egy része képezi a közéleti vita tárgyát. Az Alkotmánybíróság 26/2019. (VII. 23.) AB határozat értelmében, a közszerplő által nyilvánosságra nem hozott magánélet esetén a véleményszabadság kizárólag azon csekély része vonatkozásában részesül előnyben, mely szoros összefüggésben áll a közéleti vita tárgyával. Egyebekben a közszerplő magánélete változatlanul az Alaptörvény II. és VI. cikkeinek védelmét élvezzi. Ld. 26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [33].

becsület csorbítására, a szükségesség-arányosság tesztjére és a bírói gyakorlatra hárul. Ezzel az okfejtéssel azonban visszaértünk a Ptk. 2:44. §-ában megfogalmazottakhoz.⁹⁶

A két törvény tehát eltérő megoldást alkalmazva, de egységesen a szükségesség-arányosság tesztje szerint, az Alkotmánybíróság által megfogalmazott határokig engedi korlátozni a közéleti szereplők emberi méltóságát és jó hírnévhez való jogát. Ezáltal az AB által megfogalmazott utolsó szempont (tehát annak vizsgálata, hogy a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jó hírnevét, becsületét) a szükségesség-arányosság tesztje révén egyrészt lehetőséget biztosít közszereplő és közszereplő tőrési kötelezettségének elhatárolására, másrészt pedig minden közszereplő vonatkozásában definiálhatóvá válik a becsület és társadalmi megbecsülés, mint védett jogi tárgy.

7. A 36/1994. (VI. 24.) AB határozat hatása és megválaszolatlanul hagyott kérdése

Az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozatától kezdődően a véleménynyilvánítás lehetőségének határa valamennyi közéleti párbeszéd esetén megváltozott.⁹⁷ E határozat ugyanis az EJEB gyakorlatának megfelelően⁹⁸ alkotmányellenesnek mondta ki az 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 232. §-át, így e tényállást a határozat közzétételének napjával megsemmisítette. A döntés előzményeként az 1993. évi XVII. törvény 52. §-a módosította az akkor hatályos Btk. 232. §-át, átalakítva ezzel az elkövetési magatartások körét, illetve megemelve az alkalmazott büntetési tételt. Nem sokkal a módosítás után azonban az 1993. évi XXXI. törvény kihirdette az Emberi Jogok Európai Egyezményét,⁹⁹ valamint kötelezőnek ismerte el az EJEB joghatóságát az Egyezménynek, illetve kiegészítő jegyzőkönyveinek értelmezésével és alkalmazásával összefüggő minden ügygel kapcsolatban.¹⁰⁰ Az Egyezményhez való csatlakozás nyomán az Alkotmánybíróság célul tűzte ki az EJEB, illetve a hazai alapjogi gyakorlat közti összhang

⁹⁶ 2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

- (1) A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja; azonban az nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
- (2) A közéleti szereplőt a közügyek szabad vitatásának körén kívül eső közléssel vagy magatartással szemben a nem közéleti szereplővel azonos védelem illeti meg.
- (3) Nem minősül közügynek a közéleti szereplő magán- vagy családi életével kapcsolatos tevékenység, illetve adat.

⁹⁷ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [35].

⁹⁸ Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Lingens kontra Ausztria ügyben rámutatott arra, hogy a politikai vita szabadsága a demokratikus társadalom alappillére, mely révén a közszereplő politikusok tőrési kötelezettsége tágabb az ilyen státusszal nem rendelkező személyeknél. (Lingens v. Austria, no. 9815/82. 1986. július 8. ítélet, 42. bek.) A Bíróság később e politikusokra vonatkozó tágabb tőrési kötelezettséget determináló következtetését erősítette meg többek közt az Oberschlick kontra Ausztria ügyben. (Oberschlick v. Austria, 11662/85. 1991. május 23. ítélet, 59. bek.)

⁹⁹ Az Emberi Jogok Európai Egyezményét az 1993. évi XXXI. törvény 5. §-ában meghatározott időponttól kell alkalmazni.

¹⁰⁰ 1993. évi XXXI. törvény 3. § b) pont.

létrehozását, mely az 1978. évi IV. törvény 232. §-ában rögzített *hatóság vagy hivatalos személy megsértése* tényállás alkotmányellenessé minősítéséhez vezetett:

- „– a közhatalom gyakorlóí sérelmére elkövetett rágalalmazást és becsületsértést a más személyek sérelmére elkövetett cselekményekkel azonosan széles körben bünteti és ez nyilvánvalóan ellentétes az Európai Emberi Jogi Bíróság állandó gyakorlatában kifejezésre jutó elvekkel;
- a közügyekben büntetni rendeli az értékítéletet kifejező véleménynyilvánítást, ami az alkotmányos alapjog szükségtelen és aránytalan korlátozása;
  - a tényközlés tekintetében nem különböztet való és valótlant, ezen belül pedig a tudatosan hamis, illetve a hivatásból, foglalkozásból adódó szabályok megsértése miatt gondatlanságból valótlant tényállítások között, holott a véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi eszközökkel csak utóbbiak esetében korlátozható alkotmányosan.”¹⁰¹

A deliktum alkotmányellenesnek minősítésén túl – szakítva az addigi hazai gyakorlattal –, az Alkotmánybíróság az elérni kívánt célhoz viszonyítottan aránytalan alapjogi korlátozásnak nyilvánította a hatóságok és hivatalos személyek fokozott büntetőjogi védelmét az ilyen státusszal nem rendelkező személyekhez viszonyítottan. Ezen indokokra alapozva, határozatában rögzítette, hogy az 1978. évi IV. törvény 232. §-ának megsemmisítésével a hatóság és a hivatalos személyek becsületének védelme ugyanezen törvény 179. és 180. §-a feladatává válik.¹⁰² Annak kérdésével azonban nem foglalkozott, hogy a két bűncselekmény elkövetési magatartásaiban definiált becsületcsorbitásra alkalmasság a 232. § vonatkozásában – illetve inentől kezdődően a 179. és 180. § tekintetében – változott-e. A 36/1994. (VI. 24.) AB határozatig ugyanis a Btk. 179. § és 180. § szerint minősülő rágalmazás és becsületsértés csupán a többszörös státusszal nem rendelkező személyekre volt alkalmazható. Ezt követően azonban az EJEB gyakorlata és a friss AB határozat hatására, a jogi tárggyal együtt, az elkövetési magatartásban megjelölt becsületnek is alkalmazkodni kellett volna a közügyeket érintő változáshoz. Az átalakulásra a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata a jogi tárgy tekintetében vitathatatlanul reflektált, az elkövetési magatartás objektív mércéje azonban változatlan maradt.¹⁰³ E joggyakorlatra vonatkozó következtetést erősítette meg

¹⁰¹ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994. 219., 228.

¹⁰² 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994. 219., 231.

¹⁰³ BH 1995.1.6: „a hatóság vagy a hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbitására alkalmas – e minőségére tekintettel tett – értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető.”

BH+ 2010.7.283: „a közszereplő politikus becsületének csorbitására alkalmas – e minőségére tekintettel tett –, értékítéletet kifejező (sértő) véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető. [...] Ha tehát a sértő kifejezés használata adott esetben alkotmányosan nem büntethető, mert a cselekmény nem jogellenes, akkor jogellenesség hiányában bűncselekmény nem valósult meg.”

BH+ 2010.11.474: „Becsületsértés vétsége miatt az önkormányzati képviselő az e minőségében az önkormányzat testülete vagy bizottsági ülésén tett, egy másik önkormányzati képviselő, valamint közszereplő politikus becsületének csorbitására alkalmas értékítéletet kifejező véleménynyilvánítása alkotmányosan nem büntethető.”

Szomora Zsolt is, megállapítva, hogy azok a közügyet érintő, emberi méltóságot nem sértő megnyilvánulások, melyek a becsületsértés tényállásába illeszkednek, ugyan becsületcsorbításra alkalmasak lehetnek, bűncselekményt mégsem valósítanak meg. Álláspontja szerint ez az alapjogi mérlegelés a jogellenesség fogalmán keresztül ültethető a gyakorlatba, hiszen a megnyilvánulás tényállásszerűnek tekintendő, a cselekmény azonban mégsem jogellenes.¹⁰⁴ Az új joggyakorlat következtében – az Alkotmánybíróság határozatától kezdődően – a büntetőjog tévesen kétféle becsületfogalmat (egy jogi tárgy által oltalmazottat és egy elkövetési magatartás által objektivizáltat) alkalmaz, melynek eredményeképpen a joggyakorlat – ahelyett, hogy az elkövetési magatartásra is az adott megnyilvánulás esetén alkalmazandó védett jogi tárgy szerinti határvonalat alkalmazná – a vélemény szabadságnak megfelelő, de az objektív határvonalat átlépő közlés büntetendőségét külön, társadalomra veszélyesség hiányában zárja ki.¹⁰⁵

E joggyakorlatot áttekintve, kérdésként merül fel, hogy megfeleltethető-e a büntetendőséget kizáró okok céljának az, ha a joggyakorlatban nagy számban előforduló, az Alkotmánybíróság által is jogszerűnek mondott, mégis becsületcsorbításra alkalmas megnyilvánulás büntetendőségét csak a társadalomra veszélyesség hiányában lehet kizárni. Nem ellentétes-e a büntetőjogi szabályozás céljával, ha a büntetőeljárásban vizsgált jelentős számú, alkotmányosan elfogadott kifejezést és tényállítást egy deliktum tényállásszerűnek minősít? Eleget tesz-e az Alkotmánybíróság 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban megfogalmazott *ultima ratio* jellegének¹⁰⁶ a jelen gyakorlat szerinti értelmezés? Mennyire érvényesül a büntetőjog *ultima ratio* jellege, ha a demokráciánk egyik legfontosabb alapjogának érvényesüléséből eredő, közügyeket érintő véleménynyilvánításokra megállapított tágabb tűrési kötelezettség ellenére, a tágabb tűrési kötelezettséget érintő véleménynyilvánítások tényállásszerűnek minősülnek? Az Alkotmánybíróság már a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatában előrebocsátotta, hogy a jövőbeni jogalkalmazói gyakorlat feladata lesz annak kialakítása, hogy „a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása mely közszereplők esetében zárja ki a cselekmény jogellenességét.”¹⁰⁷ A jelenlegi joggyakorlattal szemben célszerűbbnek találnám, ha rágalmozás, illetve becsületsértés jogi tárgya és elkövetési magatartása egymáshoz igazodna, mely eredményeképpen a közügyet érintő, inkriminált megnyilvánulások nem csak jogellenesek, de tényállásszerűek sem lennének.

BH 2013.8.204; EH 2015.11.B29; 2019.02.B3; BH 2020.9.258: „A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés, tényre közvetlenül utaló kifejezés használata) eleve nélkülözi a jogellenességet, [...] ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt.”

¹⁰⁴ SZOMORA Zsolt: A vélemény szabadság büntetőjogi korlátai az Alaptörvény hatálybalépése után, különös tekintettel a becsületvédelemre. In: BALOGH Elemér (szerk.): *Számadás az Alaptörvényről*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2016. 529–530.

¹⁰⁵ Ld. 97. lábjegyzet

¹⁰⁶ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [30]: „Az emberi méltóság büntetőjogi védelme a büntetőjog *ultima ratio* jellegéből fakadóan kizárólag azokkal a legsúlyosabb esetekkel szemben nyújthat oltalmat, amikor a közölt vélemény alkotmányos jogot sért vagy a jogsérelem veszélye közvetlenül jelen van.”

¹⁰⁷ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994. 219., 231.

8. Konklúzió

Összegezve az Alkotmánybíróság gyakorlatát, határozataival – a szükségesség-arányosság tesztjének megfelelően (azon belül is az arányosság kritériumának meghatározásával) – a közügyet érintő véleménynyilvánítást bátyázza körül. Korlátozásának célkitűzéseként a közügyet és közfeladatot ellátó, közéletben szerepet vállaló, valamint közhatalmat gyakorló személyek tevékenységét érintő lehető legszélesebb körű véleménynyilvánítás, társadalmi vita, kritika és álláspontfoglalás kinyilvánítása determinálható, mely célra a megnyilvánulással érintett személyek emberi méltóságának, illetve jó hírnévhez való jogának korlátozása alkalmas. Amennyiben a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesüléséhez a joggyakorlat tágabb teret biztosít, akkor az így kifejtett megnyilvánulások szükségszerűen a véleménnyel érintett személyek emberi méltóságával és jó hírnévhez való jogával történő konkurálását eredményezheti. Ennek okán ahhoz, hogy a véleményszabadság tágabb keretek között érvényesülhessen, e célkitűzés csak a véleménnyel érintett személy alapjogának korlátozásával járhat. A korlátozás arányosságának meghatározása azonban egy rendkívül kényes kérdés, melyhez a cikkben kifejtett alkotmánybíróági határozatok nyújtanak támpontot.

E szempontrendszer által meghatározott véleménynyilvánítások azonban az érintett személyek státuszától, közszereplői minőségtől és tevékenységétől, valamint a kifejtett tényállításoktól és értékítéletektől függően, eltérő tűrési kötelezettséget eredményeznek. Példának okáért a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok (ún. kiemelt közszereplők) bírálhatósága, illetve velük szembeni a kritika megfogalmazásának lehetősége a demokratikus és nyílt társadalmi működés érdekében fokozottan érvényesül. Emberi méltóságuk véleményszabadság érdekében történő korlátozása a többi közszereplőkhöz viszonyítottan is szélesebb körben szükséges, illetve arányos. A kiemelt közszereplők ugyanis önkéntes elhatározásuk alapján válnak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, a személyüket ért támadásokkal szemben hatékonyabban tudnak fellépni, valamint a velük szemben kifejtett bírálatokat a nyilvánosság elsősorban politikai érdekek mentén kezeli.¹⁰⁸ Ezzel szemben a bírák, ügyészek, rendőrök, közszolgák hivatásuk adta szabályokból eredően, korlátozottabb keretek mentén reflektálhatnak a velük szemben kifejtett megnyilvánulásokra. Vitathatatlan, hogy e személyek döntéseinek, intézkedéseinek és egyéb megnyilvánulásainak megvitatására az általános határvonalnál szélesebb kört kell biztosítani, a személyüket érintő alaptalan, szélsőséges megnyilvánulásokkal szemben azonban a védelem szükségesnek tekintendő.¹⁰⁹

A tűrési kötelezettség mértékének meghatározása szempontjából elengedhetetlen az adott vélemény értékítélet- vagy tényállítás-jellegének elhatárolása is. Az Alkotmánybíróság ugyanis az EJEB döntéseivel összhangban a közügyeket érintő nézeteknek, kritikáknak, bírálatoknak és jellemzéseknek, azok helyes vagy helytelen, tetsző vagy

¹⁰⁸ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57].

¹⁰⁹ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [58].

nem tetsző,¹¹⁰ tiszteletre méltó vagy elvetendő,¹¹¹ értékes vagy értéktelen mivoltától függetlenül, alkotmányos védelmet biztosít.¹¹² E szabadság körében bizonyos fokú túlzás és provokáció is megengedett, amennyiben annak kifejezett célja nem a megnyilvánulással érintett személy jó hírnevének csorbítása.¹¹³ Az értékítélettel szemben a tényállítások vonatkozásában a véleménynyilvánítás szabadsága már csak a valós, illetve azon tényállítások esetén biztosít oltalmat, amelyek hamis tartamáról a híresztelő nem tudott, illetve annak hamis voltáról a foglalkozása által megkívánt körütekintés ellenére sem tudhatott.¹¹⁴

Az imént összegzett szempontrendszer, a rágalmazás és becsületsértés tényállásával szemben, csupán a büntetőjogi felelősség megállapítása, illetve a védett jogi tárgy szempontjából bír relevanciával. A büntetőjogi gyakorlat ugyanis meglátásom szerint nem reagált megfelelően a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat által előidézett változtatásokra. Az Alkotmánybíróság e határozatáig az 1978. évi IV. törvény külön tényállásban szabályozta a hatóság vagy hivatalos személy működésébe vetett bizalom megintgatására és a hivatalos személy becsületének csorbítására alkalmas cselekményeket, valamint az e személyi kört nem érintő, becsületcsorbításra alkalmas megnyilvánulásokat. Kiemelendő továbbá, hogy e határozatáig a hazai büntető joggyakorlat nem részesítette kiemelt védelemben a közügyet érintő véleménynyilvánításokat. Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményének törvényi kihirdetését követően e gyakorlaton változtatva, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatával alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette az 1978. évi IV. törvény 232. §-át. Indokolásában kifejtette, hogy a véleményszabadság és a sajtószabadság „különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti”.¹¹⁵ Az Alkotmánybíróság e következtetésével egyszerre terjesztette ki a rágalmazás és becsületsértés tényállásainak személyi körét, illetve korlátozta a tágabb túrészi kötelezettséggel érintett személyek emberi méltóságát és jó hírnévhez való jogát a közügyet érintő megnyilvánulások esetén. E határozat által előmozdított változás ellenére a bírói gyakorlat – meglátásom szerint helytelenül – változatlanul ugyanazt az objektív, a becsület csorbítására való alkalmasságot használja határvonalként az elkövetési magatartás meghatározására, mint a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat előtt, tényállásszerűnek minősítve ezzel a véleménynyilvánítás szabadságával jogszerűen élő személyek cselekményét is.

¹¹⁰ Oberschlick v. Austria, 11662/85. 1991. május 23. ítélet, 57. bek.

¹¹¹ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49].

¹¹² Ld. 70. lábjegyzet.

¹¹³ Ld. 71. lábjegyzet.

¹¹⁴ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 1994, 219.,231.; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [54].

¹¹⁵ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219., 228.